

УДК 343.973

Сахарова Олена Борисівна,кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,
начальник відділу

ДНДІ МВС України, м. Київ, Україна

ORCID ID 0000-0002-9759-5324

ОСОБЛИВОСТІ ВИЯВЛЕННЯ ТА ПОПЕРЕДЖЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ТА ІНШИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У ПРОЦЕСІ ПРОВЕДЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ АУКЦІОНІВ З ПРОДАЖУ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ

У статті розглядаються особливості здійснення роботи оперативними працівниками Департаменту стратегічних розслідувань Національної поліції України з виявлення і попередження кримінальних та інших правопорушень, що вчиняються у процесі проведення електронних аукціонів з продажу електричної енергії. Наданий типовий перелік та технологія вивчення фінансово-господарських документів, які необхідно перевіряти цим працівникам для отримання інформації про можливі злочини, а також інші правопорушення, що вчиняються на ринку електричної енергії.

Ключові слова: електронний аукціон, ринок електричної енергії, публічні закупівлі, “ProZorro”, трейдери, оператори систем розподілу.

Уже тривалий час Україна займає у світі провідні позиції з виробництва електричної енергії. Але протягом останніх десятиріч в країні спостерігаються негативні явища, які вказують на зростаючі тенденції криміналізації діяльності господарюючих суб'єктів в енергетичній галузі, що посилюються низкою кримінальних правопорушень, причому вони складають специфічні злочинні ланцюги, з'єднані певною злочинною метою. Наслідки вчинення кримінальних правопорушень цієї категорії мають глибокий системний вплив на загальне фінансове становище України, а також відповідну сукупність соціально-економічних відносин.

У електроенергетиці України поширились тіньові господарські правовідносини, зумовлені значними грошовими та матеріальними потоками, які циркулюють у цій галузі. В енергетичній сфері високопосадовцями реалізуються чисельні схеми тіньового обігу у вигляді заволодіння бюджетними коштами, спрямованими на підтримку підприємств паливно-енергетичного комплексу; корупції, що супроводжує постачання енергоносіїв на створеному ринку електричної енергії; широкомасштабних фінансових операцій, спрямованих на ухилення від оподаткування; легалізації коштів, одержаних у результаті тіньового обігу енергоносіїв, а також інші протиправні дії, що створюють реальну загрозу енергетичній безпеці країни. Істотною ознакою злочинності в енергетиці є спричинення шкоди економічним інтересам держави та іншим суб'єктам енергетичної сфери. Зростання кількості вчинюваних злочинів в електроенергетиці впливає на наростання енергетичної

кризи, зокрема, заборгованості підприємств паливно-енергетичного комплексу та споживачів, яка додатково зросла в умовах воєнного стану.

За відсутності ринкової конкуренції, прозорого державного регулювання та проведення ефективних реформ в енергетичному секторі економіки низка осіб, які займали високі державні посади, протягом останніх років незалежності України отримували надприбутки, маніпулювали прийняттям рішень у паливно-енергетичній сфері, маючи представництво у Верховній Раді України.

Таким чином, енергетична галузь безпосередньо залежить від інтересів олігархів-монополістів, де інтереси корпорацій преважують у секторах виробництва та продажу електричної, теплової енергії на новоствореному з 2019 р. ринку електричної енергії. У корупційних схемах використовуються державні закупівлі та трансферне ціноутворення, різниця між ціною імпортованих енергоносіїв і пільговими цінами для населення. Так, державні кошти розкрадаються за участі компаній-нерезидентів, які підконтрольні службовим особам державних компаній, що функціонують в енергетичній галузі, та високопосадовцям. Зазначена діяльність завдає збитків державним підприємствам енергетичного сектору за рахунок поставки енергоносіїв нижче їх ринкової вартості афілійованим підприємствам з подальшою реалізацією енергоносіїв за ринковою вартістю, що можливо лише внаслідок участі в таких схемах топ-менеджерів державних і приватних підприємств, що діють в енергетиці, та посадових осіб державних органів, що контролюють енергетичну галузь.

Численні факти розкрадань бюджетних коштів та енергетичних ресурсів свідчать про масштаби проникнення корупції в одну з головних бюджетоутворюючих сфер держави – в електроенергетику. Для України вкрай важливо подолання цих загроз, виявлення та знешкодження корупційних схем, для виконання таких завдань розроблені методичні рекомендації з викриття та попередження кримінальних правопорушень, що вчиняються в електроенергетичній галузі, зокрема у процесі проведення електронних аукціонів з продажу електричної енергії.

Типовими правопорушеннями на ринку електричної енергії та у процесі проведення електронних аукціонів з продажу електричної енергії є:

- 1) недотримання (невиконання) учасниками аукціону (продавцями і покупцями електричної енергії) вимог порядку проведення та регламенту електронного аукціону з продажу електричної енергії;
- 2) дискримінація учасників аукціону з корисливою метою;
- 3) антиконкурентна узгоджена поведінка між учасниками аукціону;
- 4) недобросовісна конкуренція у процесі проведення електронних аукціонів з продажу електричної енергії;
- 5) корупційні дії і зловживання у ході проведення електронних аукціонів з продажу електричної енергії;
- 6) порушення ринкового ціноутворення у процесі проведення електронних аукціонів з продажу електричної енергії;
- 7) недотримання учасниками аукціону та організатором аукціону з продажу електричної енергії регламенту аукціону;
- 8) незабезпечення відповідності порядку організації та проведення аукціонів з продажу електричної енергії вимогам ринку електричної енергії;

9) несвоєчасне оприлюднення протоколу засідання аукціонного комітету щодо результатів купівлі-продажу електричної енергії на аукціоні;

10) необґрунтована підстава для відмови в реєстрації покупця в аукціоні з продажу електричної енергії;

11) неправомірна участь в аукціоні з продажу електричної енергії при втраті зареєстрованим учасником аукціону статусу учасника ринку електричної енергії;

12) невиконання зобов'язань учасниками аукціону з продажу електричної енергії (продавцем та покупцями);

13) несвоєчасне підписання аукціонних свідоцтв продавцем електричної енергії;

14) надання недостовірної інформації організатору аукціону продавцем електричної енергії;

15) надання недостовірної інформації організатору аукціону покупцем електричної енергії в заявках на участь в аукціоні;

16) порушення організатором аукціону покупцем електричної енергії вимог нормативно-правових актів, що регулюють функціонування ринку електричної енергії;

17) маніпулювання з цінами та обсягами купівлі/продажу на ринку електричної енергії;

18) створення дискримінаційних умов під час продажу державною компанією – трейдером електроенергії на аукціоні з формуванням лотів таким чином, щоб їх можна було викупити тільки певним компаніям, що врешті-решт впливає на формування ціни на електроенергію нижче за ринкову і завдає шкоди державі. У подальшому придбана певними приватними трейдерами електроенергія перепродається кінцевим споживачам за завищеними цінами;

19) перепродаж на ринку “на добу вперед” (РДВ) за завищеними цінами електроенергії, придбаної за двосторонніми договорами купівлі-продажу електричної енергії у “Енергоатому”;

20) недобросовісна конкуренція на ринку електричної енергії між виробниками альтернативних джерел електроенергії (представниками відновлюваної енергетики) та виробниками атомної енергії на основі корупційної складової та схем зловживання бюджетними коштами;

21) неправомірне збирання заборгованості зі споживачів за нібито надання послуг з постачання електричної енергії в умовах, коли фактично було припинено постачання електричної енергії попереднім постачальником на ринку електричної енергії внаслідок присвоєння постачальнику статусу “Дефолтний” або зупинення дії його ліцензії з постачання електричної енергії споживачу;

22) не інформування або несвоєчасне інформування (протягом 5 робочих днів від дати зміни записів в реєстрах точок комерційного обліку) оператором системи розподілу/передачі електричної енергії споживача про зміну постачальника електричної енергії в умовах воєнного часу;

23) не оформлення договірних відносин споживачем електричної енергії та постачальником універсальних послуг після того, як було припинено постачання електричної енергії попереднім постачальником на ринку електричної енергії

внаслідок присвоєння постачальнику статусу “Дефолтний” або зупинення дії його ліцензії з постачання електричної енергії споживачу;

24) неправомірне здійснення діяльності іншими постачальниками універсальних послуг (ПУП) у межах території ліцензованої діяльності одного ПУП;

25) перехресне субсидювання учасників ринку електричної енергії;

26) завищення ПУП обсягів споживання населенням електроенергії з метою отримання дешевшої електроенергії та продажу її за ринковими цінами комерційним споживачам;

27) придбання тепловою генерацією атомної енергії, купленої за заниженими цінами на балансуєчому ринку, з метою її продажу пов'язаним трейдерам або споживачам за прямими договорами за ціною, яка на половину нижче від ринку “на добу вперед”;

28) маніпуляції ціною/обсягами на ринку електричної енергії з боку трейдерів державних компаній.

З метою виявлення та попередження зазначених правопорушень працівникам підрозділів Департаменту стратегічних розслідувань Національної поліції України (ДСР НПУ), що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, необхідно перевірити та проаналізувати такі документи:

- двосторонні договори купівлі-продажу електричної енергії, укладені за результатом проведення електронних аукціонів покупцями з продавцями електричної енергії – виробниками електричної енергії (крім виробників, яким встановлено “зелений” тариф), іншими учасниками ринку електричної енергії, які мають намір продати електричну енергію відповідно до умов електронних аукціонів;

- аукціонне свідоцтво – документ, що засвідчує факт купівлі-продажу певного обсягу електричної енергії (лота/лотів) за певною ціною, який формується організатором аукціону, підписується уповноваженими особами покупця, продавця та організатора аукціону шляхом додавання електронного підпису і є підставою для укладення двостороннього договору купівлі-продажу електричної енергії між покупцем і продавцем;

- договір про організацію та проведення електронних аукціонів з продажу електричної енергії – договір, укладений між організатором аукціону та продавцем електричної енергії на підставі публічної пропозиції (оферти), що публікується організатором аукціону, до якого приєднуються учасники ринку електричної енергії, які бажають здійснювати купівлю електричної енергії на аукціонах.

Продавець відповідно до укладених договорів має розміщувати на своєму вебсайті перелік організаторів аукціонів, що забезпечують проведення аукціонів з продажу електричної енергії за допомогою електронної торгової системи, із зазначенням їх офіційних вебсайтів.

Укладення договору між продавцем і організатором аукціону з продажу електричної енергії є підставою для здійснення реєстрації продавця електричної енергії в електронній торговій системі та надання йому доступу до електронної торгової системи як учаснику аукціону;

- регламент аукціону з продажу електричної енергії, затверджений організатором аукціону та погоджений аукціонним комітетом.

Доцільно здійснити моніторинг щодо дотримання учасниками аукціону та організатором аукціону з продажу електричної енергії регламенту аукціону;

- заяву покупця електричної енергії про приєднання до договору про організацію та проведення аукціонів з продажу електричної енергії – документ установленої регламентом аукціону форми, що подається покупцем електричної енергії організатору аукціону та є підставою для приєднання до договору про організацію та проведення аукціонів з продажу електричної енергії і є його невід’ємною частиною. Покупцями електричної енергії під час проведення аукціонів з продажу електричної енергії можуть бути лише: постачальник універсальних послуг (ПУП), оператор системи передачі електричної енергії, оператор системи розподілу електричної енергії та інші учасники ринку електричної енергії, які мають намір придбати електричну енергію відповідно до умов аукціону;

- заявку продавця електричної енергії на організацію та проведення аукціону з продажу електричної енергії – електронний документ установленої регламентом аукціону форми, що подається продавцем електричної енергії організатору аукціону (та заяву про відкликання заявки на проведення аукціону – у разі, якщо вона складалась продавцем електричної енергії).

Зі змісту заявки продавця електричної енергії на організацію та проведення аукціону з продажу електричної енергії можна отримати таку інформацію:

- ❖ тип графіка продажу електричної енергії;
- ❖ стартова ціна;
- ❖ кількість лотів;
- ❖ період відпуску/відбору електричної енергії;
- ❖ проект двостороннього договору купівлі-продажу електричної енергії;
- ❖ ставка/розмір гарантійного внеску.
- ❖ інша інформація, що стосується проведення аукціону з продажу електричної енергії;

Слід звернути увагу на такий факт: після подання організатору аукціону заявки на організацію та проведення аукціону з продажу електричної енергії продавець не має права її змінювати;

- заявку покупця електричної енергії на участь в аукціоні з продажу електричної енергії – електронний документ установленої регламентом аукціону форми, що подається покупцем електричної енергії організатору аукціону;

- склад аукціонного комітету з продажу електричної енергії;

- рішення аукціонного комітету, оформлене протоколом;

Доцільно перевірити своєчасність оприлюднення протоколу засідання аукціонного комітету – не пізніше наступного робочого дня після проведення засідання шляхом його розміщення на офіційному вебсайті Міненерго;

- оголошення про проведення аукціону з продажу електричної енергії.

З оголошення про проведення аукціону з продажу електричної енергії можна одержати такі відомості про:

- ❖ найменування продавця;
- ❖ тип графіка продажу електричної енергії;
- ❖ стартову ціну;
- ❖ кількість лотів;

- ❖ період відпуску/відбору електричної енергії;
- ❖ проект двостороннього договору купівлі-продажу електричної енергії;
- ❖ крок аукціону (відповідно до регламенту аукціону);
- ❖ дату і час початку аукціону;
- ❖ порядок та кінцеву дату подання заявок на участь в аукціоні відповідно до регламенту аукціону;
- ❖ ставку/розмір гарантійного внеску;
  - дані щодо авторизації учасників аукціону з продажу електричної енергії в електронній торговій системі в день проведення аукціону.

Ці дані зберігає організатор аукціону з продажу електричної енергії.

Також організатор аукціону зберігає інформацію, пов'язану з:

- ❖ ходом торгів (інформацію щодо всіх цінових заявок тощо);
- ❖ результатами аукціону (інформацію щодо цінових заявок переможців, аукціонні свідоцтва тощо).

Крім того, організатор аукціону з продажу електричної енергії зобов'язаний розміщувати на своєму офіційному вебсайті за результатами кожного аукціону інформацію про середньозважені ціни та реалізований обсяг електричної енергії.

Організатор аукціону зобов'язаний розкривати інформацію про проведені аукціони та їх результати в межах законодавства, зокрема інформацію про:

- ❖ перелік учасників аукціонів, допущених до укладення договорів за результатами проведених аукціонів;
- ❖ перелік електронних аукціонів;
- ❖ обсяг торгівлі електричною енергією (номенклатуру продуктів, їх загальну вартість, згідно з укладеними договорами, котирування щодо кожного продукту);

1) річний звіт про результати торгівлі електричною енергією, оприлюднений організатором аукціону.

Річний звіт також має містити інформацію про наявність правопорушень з боку організатора аукціону та/або учасників аукціонів.

Переможцями аукціону з продажу електричної енергії можуть бути лише покупці, які запропонували найвищу ціну під час торгів на аукціоні.

Право ініціювати організацію та проведення аукціону з продажу електричної енергії має лише продавець.

Працівникам ДСР НПУ також необхідно проводити електронну ідентифікацію учасників аукціону з продажу електричної енергії та перевірку інформації, що подається для проведення та участі в таких аукціонах, з використанням загальнодоступних джерел інформації.

Також доцільно перевірити правомірність відбору організатора електронних аукціонів з продажу електричної енергії під час конкурсу, що організовується і проводиться Міненерго, відповідно до Порядку відбору організаторів електронних аукціонів з продажу електричної енергії за двосторонніми договорами [3]. Слід вивчити бенефіціарів організатора електронного аукціону з продажу електричної енергії – суб'єкта господарювання – переможця конкурсу з відбору організаторів аукціону з продажу електричної енергії, який забезпечує організацію та проведення аукціонів з продажу електричної енергії за допомогою електронної торгової системи.

З метою перевірки правомірного функціонування організатора електронних аукціонів з продажу електричної енергії, крім зазначених вище документів, також доцільно вивчити установчі документи, баланс та звіт про фінансові результати за останній звітний період. Крім того, слід перевірити наявність акредитації організатора електронних аукціонів з продажу електричної енергії в системі “ProZorro. Продажі – ProZorro.Sale” та/або в електронній системі публічних закупівель “Pro-Zorro”;

- у випадку участі в аукціоні з продажу електроенергії трейдерів – ліцензію на провадження господарської діяльності з перепродажу електричної енергії (трейдерської діяльності).

З метою завищення ПУП обсягів споживання населенням електроенергії для отримання дешевшої електроенергії та продажу її за ринковими цінами комерційним споживачам – слід вивчити, кому належать власники операторів систем розподілу (ОСР, обленерго) та енергопостачальні компанії (ПУП). На практиці ці суб’єкти ринку електричної енергії переважно належать одному власнику. Отже, як результат цього, обленерго “допомагає” своєму постачальнику маніпулювати з обсягами та цінами на електроенергію.

Так, у лютому 2020 р. СБУ заявила, що попередила схему завищення обсягів споживання електроенергії населенням на суму 2,8 млрд грн [5].

Також з метою своєчасного та ефективного викриття працівниками підрозділів Департаменту стратегічних розслідувань Національної поліції України, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, кримінальних та інших правопорушень на ринку електричної енергії та у процесі проведення електронних аукціонів з продажу електричної енергії, слід врахувати, що раніше модель ринку електроенергії в Україні передбачала таких суб’єктів:

- виробники електроенергії;
- оптовий постачальник електроенергії (зокрема, адміністратор розрахунків, адміністратор комерційного обліку);
- оператор магістральних мереж електроенергії (диспетчер);
- енергопостачальні компанії;
- споживачі.

Наразі нова модель ринку електроенергії в Україні передбачає таких суб’єктів:

- виробники електроенергії (мають ліцензію на провадження господарської діяльності з виробництва електричної енергії);
- трейдери (мають ліцензію на провадження господарської діяльності з перепродажу електричної енергії (трейдерської діяльності));
- оператор ринку (ОР) (ДП “Оператор ринку”) (має ліцензію на здійснення функцій оператора ринку);
- оператор системи передачі (ОСП) (НЕК “Укренерго”) (має ліцензію на провадження господарської діяльності з передачі електричної енергії);
- електропостачальники (мають ліцензію на провадження господарської діяльності з постачання електричної енергії споживачу; укладають договори постачання електричної енергії споживачам) (ПУП);
- оператори систем розподілу (ОСР) (мають ліцензію на провадження господарської діяльності з розподілу електричної енергії) (раніше мали назву обленерго);

- гарантований покупець (ДП “Гарантований покупець” / “ГарПок”) (має ліцензію на здійснення функцій гарантованого покупця);

- споживачі, які провадять свою діяльність на ринку електричної енергії.

У новій моделі ринку електроенергії впроваджено нові види діяльності: трейдерська, постачання, надання допоміжних послуг на ринку електроенергії.

Ключовими операторами енергетики України стали: ПрАТ “НЕК “Укренерго” зі 100% акцій у власності держави – оператор системи передачі електроенергії України з функціями оперативного-технологічного управління Об’єднаною енергосистемою України (ОЕС), ДП “Гарантований покупець” (представляє інтереси громадян та держави у процесі функціонування ринку електроенергії), ДП “Оператор ринку” (організація купівлі-продажу електроенергії).

Під час здійснення трейдерства на ринку електричної енергії особливу увагу доцільно звернути на викриття кримінальних та інших правопорушень у діяльності державних трейдерів.

На ринку електроенергії нової моделі торгівля електроенергією здійснюється:

- за двосторонніми договорами (РДД). Двосторонній договір – договір купівлі-продажу електричної енергії, укладений між двома учасниками ринку поза організованими сегментами ринку, крім договору постачання електричної енергії споживачу, тобто договори, що укладаються за вільними цінами, та умови цих договорів не підлягають регулюванню державою;

- на ринку “на добу вперед” (РДВ). Ринок “на добу вперед” – сегмент ринку електричної енергії, на якому здійснюється купівля-продаж електричної енергії на наступну за днем проведення торгів добу;

- на внутрішньодобовому ринку (ВДР). Внутрішньодобовий ринок – сегмент ринку електричної енергії, на якому купівля-продаж електричної енергії здійснюється безперервно після завершення торгів на ринку “на добу вперед” та протягом доби фізичного постачання електричної енергії;

- на балансуєчому ринку (БР). Балансуєчий ринок – ринок, організований оператором системи передачі електричної енергії з метою забезпечення достатніх обсягів електричної потужності та енергії, необхідних для балансування в реальному часі обсягів виробництва й імпорту електричної енергії та споживання й експорту електричної енергії, врегулювання системних обмежень в Об’єднаній енергосистемі (ОЕС) України та фінансового врегулювання небалансів електричної енергії.

При цьому запроваджена схема роботи ринку електроенергії в Україні згідно з новою моделлю з 1 липня 2019 р. надала право виробникам електроенергії здійснювати реалізацію електричної енергії на підставі двосторонніх договорів, у яких ціна визначається сторонами та може значно відрізнятися від ринкової. Це створило ризики маніпуляцій з цінами, що негативно вплинуло на фінансовий стан великих виробників електричної енергії, а також на надходження акцизного податку з електроенергії до державного бюджету!

Українська сфера енергетики та ринок електроенергії характеризуються високою концентрацією та обмеженою конкуренцією, а також застосуванням окремими гравцями ринку адміністративного ресурсу, антиконкурентних та корупційних практик. Йдеться про дії виробників електроенергії та трейдерів, які мають монополістичні ознаки та регулярно здійснюють дії, пов’язані з недобросовісною

конкуренцією, маніпулюванням ціновими заявками та обсягами електроенергії на ринку, використанням адмінресурсу у просуванні своїх бізнес-інтересів у цій сфері.

Отже, для електроенергетики характерними є такі криміногенні чинники, як високий рівень прихованих операцій, вони завжди супроводжуються безконтрольним маніпулюванням цінами, що дозволяє використовувати енергоносії приватним підприємствам – виробникам енергомісткої продукції під виглядом реалізації споживачам; високий рівень корумпованості органів, що контролюють енергетичну галузь; розвиток та швидке збагачення паралельних тіньових структур; неочевидність вчинення кримінальних правопорушень в енергетиці; неможливість повноцінно визначити точну кількість викрадених енергоносіїв; поява нових способів злочинів в електроенергетиці.

До факторів, які ускладнюють виявлення та розслідування кримінальних правопорушень, що вчиняються в енергетичній галузі, можна віднести: можливість членів злочинних груп документально прикривати свою протиправну діяльність; можливість прикривати злочинні оборудки цілком законними угодами; можливість ефективно протидіяти спробам правоохоронних та контролюючих органів виявляти і розслідувати факти протиправної діяльності злочинної групи з використанням недоторканності різних рівнів (як законодавчо врегульованої, так і прихованої); наявність у членів злочинних груп корупційних зв'язків високого адміністративного рівня.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про ринок електричної енергії: Закон України від 13.04.2017 № 2019-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19#Text> (дата звернення: 12.11.2022).
2. Про врегулювання питань щодо постачання електричної енергії споживачам та розрахунків між учасниками роздрібного ринку електричної енергії у період дії в Україні воєнного стану: наказ Міністерства енергетики України від 13.04.2022 № 148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0441-22#Text> (дата звернення: 12.11.2022).
3. Про затвердження Порядку проведення електронних аукціонів з продажу електричної енергії за двосторонніми договорами та Порядку відбору організаторів електронних аукціонів з продажу електричної енергії за двосторонніми договорами: постанова Кабінету Міністрів України від 5 червня 2019 р. № 499. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/499-2019-%D0%BF#n10> (дата звернення: 12.11.2022).
4. Про затвердження Правил ринку: постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 14.03.2018 № 307. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0307874-18#n9> (дата звернення: 12.11.2022).
5. СБУ виявила махінації с електроенергией для населения на 2,8 миллиарда. URL: https://biz.censor.net/news/3175108/sbu_vyyavila_mahinatsii_s_elektroenergiyei_dlya_naseleniya_na_28_milliarda (дата звернення: 12.11.2022).

REFERENCES

1. Pro rynek elektrychnoi enerhii. "The Law of Ukraine On the Electric Energy Market" from April 13 2017, No. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19#Text> (Date of Application: 12.11.2022) [In Ukrainian].
2. Pro vrehuliuvannia pytan shchodo postachannia elektrychnoi enerhiyi spozhyvacham ta rozrakhunkiv mizh uchashnykamy rozdribnoho rynku elektrychnoi enerhii u period dii v Ukraini voiennoho stanu. "Order of the Ministry of Energy of Ukraine On the settlement of issues related to the supply of electricity to consumers and settlements between participants of the retail electricity

market during the period of martial law in Ukraine” from April 13 2022, No. 148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0441-22#Text> (Date of Application: 12.11.2022) [In Ukrainian].

3. Pro zatverdzhennia Poriadku provedennia elektronnykh auktsioniv z prodazhu elektrychnoi enerhii za dvostoronnimy dohovoramy ta Poriadku vidboru orhanizatoriv elektronnykh auktsioniv z prodazhu elektrychnoi enerhii za dvostoronnimy dohovoramy. “Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine On Approval of the Procedure for Conducting Electronic Auctions for the Sale of Electric Energy Under Bilateral Contracts and the Procedure for Selecting Organizers of Electronic Auctions for the Sale of Electric Energy Under Bilateral Contracts” from June 5 2019, No. 499. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/499-2019-%D0%BF#n10> (Date of Application: 12.11.2022) [In Ukrainian].

4. Pro zatverdzhennia Pravyl rynku. “Resolution of the National Commission for State Regulation in the Energy and Utilities Sectors On Approving the Market Rules” from March 14 2018, No. 307. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0307874-18#n9> (Date of Application: 12.11.2022) [In Ukrainian].

5. SBU vyjavila makhinatsii s eliektoenerhiiei dlia naseleniia na 2,8 milliarda. “The SBU discovered fraud with electricity for the population of 2.8 billion”. URL: https://biz.censor.net/news/3175108/sbu_vyjavila_mahinatsii_s_elektoenergiyi_dlya_naseleniya_na_28_milliarda (Date of Application: 12.11.2022) [In Russian].

UDC 343.973

Sakharova Olena,

Candidate of Juridical Sciences, Senior Research Officer,
Head of the Department, State Research Institute of the Ministry
of Internal Affairs of Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0002-9759-5324

FEATURES OF DETECTION AND PREVENTION OF CRIMINAL AND OTHER OFFENSES IN THE PROCESS OF CONDUCTING ELECTRONIC AUCTIONS FOR THE SALE OF ELECTRIC ENERGY

The article notes the peculiarities of the work of operatives of the Department of Strategic Investigations of the National Police of Ukraine to detect and prevent criminal and other offenses committed in the process of conducting electronic auctions for the sale of electric energy. The author provides a typical list and technology for studying financial and economic documents that these employees must check to obtain information about possible crimes, as well as other offenses committed on the electricity market in the process of conducting electronic auctions, which, although not subject to criminal liability, however, operative work on their detection is a prevention of these crimes.

The article provides a list of typical offenses committed in the process of conducting electronic auctions for the sale of electric energy. In particular, the author identifies the most common offenses of this category, such as the creation of discriminatory conditions during the sale of electricity by a state-owned company – a trader at an auction, resale on the “day-ahead” market at inflated prices of electricity purchased under bilateral contracts for the purchase and sale of electricity from “Energoatom”, unfair competition on the electricity market between producers of alternative sources of electricity (representatives of renewable energy) and producers of nuclear energy based on the corruption component and schemes for misuse of

© Sakharova Olena, 2022

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2022.4\(58\).15](https://doi.org/10.36486/np.2022.4(58).15)

Issue 4(58) 2022

<http://naukaipravoohorona.com/>

budget funds, price/volume manipulation on the electricity market by traders of state-owned companies, etc. The article also shows how the new model of the electricity market, introduced in Ukraine since 2019, differs from the previous one.

The main results of the research presented in the article are the identification of the main financial and economic documents of enterprises of the electric power industry, which should be studied and analyzed by operatives of the National Police for the purpose of timely and effective detection and prevention of criminal and other offenses committed in the process of conducting electronic sales auctions electrical energy.

Finally, in the article, the author summarizes the factors that complicate the detection and investigation of criminal offenses committed in the energy industry.

Keywords: electronic auction, electricity market, public procurement, “ProZorro”, traders, distribution system operators.

Отримано 28.11.2022